

Ljudski tednik.

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Sodna ulica šte. 5.

Telefon št. 423.

== Rokopisi se ne vračajo. ==

1863.

Ob 60 letnici narodnega delavca dr. Ivana Šusteršiča.

1923.

Dr. Ivan Šusteršič je obhajal dne 29. maja svojo šestdesetletnico. Nimamo namena pisati slavošpeva ali obširnega životopisa, spominjamo se ga le kot odličnega borca za katoliška načela, ki je z neumornim delom privedel slovensko katoliško ljudstvo iz skromnih političnih razmer, do moči in veljave v deželi. Spominjamo se ga, kot najodličnejšega govornika na katoliških shodih, na premnogih ljudskih zborovanjih, kjer je njegova živa beseda vžigala in krepila množice, da so ljudje vztrajali v najhujših borbah in končno tudi zmagovali. — Spominjamo se ga kot nenadomestljivega voditelja v parlamentarnih bojih, ki je številno majhno delegacijo srčno vodil in tako spretno, da je razbil okove, ki so oklepale ogromno večino kmetskega ljudstva in ji priboril v deželi vso veljavo. Pod njim je imelo slovensko kmetско ljudstvo v deželi toliko moč, kakor nikoli prej in najbrž tudi nobenkrat več imelo ne bo. Spominjamo se ga pa tudi kot moža, ki je ob vsaki priliki posredoval, ako so prišli politični somišljeniki v ostrejšje konflikte z nasprotniki ali pa vlado, ako so zadrage ali druge organizacije imele neprilike in ob vsaki taki priliki smo se zatekali k njemu in resnica je, da je bil vsikdar in takoj pripravljen pomagati in da je v resnici tudi pomagal, da se je zadeva srečno izpeljala. Intervencij osebnega značaja niti ne omenjamo, dasi so mu le delale mnogo težav in mu končno nakopale tudi dokaj sovražnikov.

Povojne razmere so ga potisnile z vodilnega mesta in sedanji mladi rod se noče spominjati moža, ki je trebil skozi goščave in močvirja pota in jih utrdil, da se more mladina sedaj nemoteno in varno udejstvovati. Osebni nasprotniki — in kdo si jih ne nakoplje tekom let — so vse storili, da so oblatili njegovo podobo in jo spačeno kažejo mlademu rodu.

Zgodovinar, ki bo kdaj brez predsodkov začrtaval politično zgodovino predpre-vratne dobe, mu bo gotovo pravičnejši sodnik, kakor smo sodobniki, in priznal, da je bil dr. Šusteršič najodličnejši politični voditelj, kar smo jih imeli v zadnji dobi in da sedanja generacija ne premore nobenega takega. Jubilantu, ki je osivel v nepretrganih bojih, ki je telesno še vedno krepak in silen na duhu, želimo, da bi dočakal še dokaj lepih in mirnih dni in se veselil uspehov, ki jih bo doseglo naše slovensko kmetско ljudstvo na temeljih, katere je on polagal. —

K šestdesetletnici dr. Ivana Šusteršiča.

Dne 19. maja 1863. je bil rojen v Gorenji Vasi pri Ribnici Ivan Šusteršič, najimenitnejši politik, kar jih je rodila slovenska zemlja. Več kot četrt stoletja je kazal kot vodja stranke izredno modrost, dalekovidnost, neustrašenost ter hladnokrvnost ob besnih napadih nasprotnikov, v gospodarskih zadevah dežele pa nesebičnost in veliko vstrajnost v delu. Vkljub mnogim viharjem je dočakal dr. Ivan Šusteršič svojo šestdesetletnico življenja čvrst, poln svežega duha in veselja do dela v blagor ljudstvu. Srečno naravo ima, da ga niso potrle hude prestane krivice, ki so se vsipale na njegovo glavo iz obeh taborov, od sovražnikov in hinavskih prijateljev, ki so mu zavidali talent. Ako se ozremo nazaj na vse to gorje, katero bo točno ocenila zgodovina šele čez nekaj časa, ko se umiri valovanje in se ljudstvo otrse povojnih boleznih, lahko rečemo: Dr. Šusteršič je sicer mučenik, a za dobro stvar, sam je pa lahko zadovoljen, ker ima čisto vest. Takega moža ljudstvo ne bo zavrglo, marveč mu bo poverilo še važne vloge.

Morali bi porabiti več števil »Ljudskega Tednika«, ako bi hoteli opisati Šusteršičevo delovanje in navdušeno priznavanje od strani pristašev v dolgem četrtsotletju. Na prvem katoliškem shodu v Ljubljani si je hotel slavni dr. Mahnič roke stolči, tako navdušeno je ploskal Šusteršiču, govorečemu o strogošti katoliških načel. Pozneje so dvorane Slovenije nešteto krat odmevale »urnebesnih« vzklikov, ko je »naš Ivan« končal svoja izvajanja. Tudi dr. Krek in dr. Jeglič sta zrla vanj plamtečih oči. Nasprotniki pa so sikali kakor pohojeni gadi.

Vsega tega za lepo šestdesetletnico izkušane vojske ne bomo navajali, pač pa podamo v prihodnji številki lista nekoliko zgodovinskih sličic, ki so dovolj zanimive za poznavanje naših bivših in sedanjih razmer.

Tebi, Ivan, ki še živiš, pa kliče: Ti si ves naš in boš še naš! Bog Te ohrani!

Dr. Jan. Krek in dr. Ivan Šusteršič.

Dr. Krek je napisal pred deseti leti o dr. Šusteršiču v »Domo-ljubu« dne 12. junija 1913 nastopno: Enoindvajseto leto teče, odkar je stopil dr. Ivan Šusteršič na javno politično plan. Ena najvažnejših dob slovenskega ljudstva se je začela razvijati ob tem času, ki je v nji nosil dr. Šusteršič težo dneva in neprenehoma v prvi vrsti stoječ šel naprej, od prvega dne svojega javnega nastopa voditelj, prvi delavec za svoje ljudstvo.

Leta 1892 ob prvem katoliškem shodu, ko je naše ljudstvo po svojih zastopnikih navdušeno za katoliške vzore sklenilo z moško voljo, da napove boj liberalstvu na slovenskih tleh, in da ne odneha, dokler ga ne podere, so se začudili zborovalci mlademu doktorju-koncipijentu, ki jih je z neustrašenim pogumom vžigal in hrabil k složnemu delu in boju na temelju katoliških načel. Ni bilo vajeno naše ljudstvo slišati iz takih ust tako živega katoliškega prepričanja in že takrat je oživila misel: »Ta nam bo voditelj v političnem boju; za njim pojdemo!«

Prišli so težki časi. Na Kranjskem so liberalcem zrasle peroti, ki so se pod Heinovim zavetjem združili z nemškimi veleposestniki in zagospodovali v deželi. Uradništvo je zvesto negovalo to zvezo; učiteljstvo je domala brez izjeme javno krenilo v liberalni tabor; slovenskega katoliškega kmeta je pa pehalo vse, kar je imelo moč, ob stran in zaničevalo njegove zastopnike v deželni zbor. Slovenski duhovnik je bil kakor gobavec, ki ga nečejo med ljudi, kakor pregnanec v lastni domovini. Bilo je krivic nešteto, bilo je žrtev na obeh straneh. Dr. Šusteršič je pokazal tu svoj značaj. Neomajno je stal ljudstvu na strani in ga vodil, da si je z lastno pomočjo pomagalo kvišku z gospodarskimi organizacijami, ki jih je v silnih bojih z oderuhi in sovražnimi uradi ustanavljalo in vzdrževalo. Bil je tudi ob teh najhujših časih vedno zvest bojovník za čast slovenskega duhovnika.

Odločilni boj proti slovensko-nemškemu liberalizmu trinoštvu in proti Heinovemu samopaštvu je pa pričel dr. Šusteršič na čelu svojih tovarišev-poslancev, ko je bil l. 1901. izvoljen v deželni zbor. Šlo je takorekoč za življenje in smrt. Najhujši odpor v deželni zboru je trajal brez presledka, dokler ni naposled napočila zmaga. Bilo je treba

ljudstvo podučiti, da je vstrajalo. Nešteto shodov se je sklicevalo, kjer se je sejalo navdušenje in upanje v boljšo prihodnost. Vstrajali so vsi in ko so prišle nove volitve, se je pokazalo, da se je ljudska stranka silno okrepila in celo Notranjska, ki je najbolj občutila, da je deželni zbor zavrt, ji je dala prej nezaslišano večino. Hein je šel; novi vol. red je dal ljudstvu politično moč v roke; začela se je doba dela in napredka na vseh straneh v Kranjski deželi. **Vse to delo, ki se še vedno razvija pred nami, in ki se že kažejo njegovi sadovi, je pa vodil dr. Šusteršič.**

Med tem je državni zbornici stal na čelu bojovník za splošno in enako volilno pravico. Tudi tu je zmagal, prekucnil so se stare predprave in za nas južne Slovane je napočila nova doba. Naš pomen je vzrastel.

Politična pot, ki jo je gradil vsem naprej dr. Šusteršič, je šla vedno dalje. Ni še davno, ko so se Slovenci posameznih pokrajin gledali postrani. Ne Štajercu, ne Primorcu ni šlo skupaj s Kranjcem; v sosednih pokrajinah so radi zabavljali čez kranjski prepir in hvalili svojo slogu, toda preko mej kranjske dežele je švignil ogenj katoliške misli in liberalcev je tudi tam izgubil stopnjo za stopnjo. Ko je bilo vse pripravljeno, so se po dr. Šusteršičevem načrtu sešli v Ljubljani slovenski zastopniki vseh pokrajin in ustanovila se je Vseslovenska ljudska stranka; padle so zadnje pokrajinske meje. Slovensko ljudstvo ni bilo samo združeno po načelih, marveč je nastopilo tudi proti domačim in tujim sovražnikom kot ena celota, kot tesno med seboj zvezana stranka.

Par let kasneje, leta 1912., sta nas dr. Šusteršičev duh in njegova krepka roka pripeljala še dalje: proglasila se je ob navzočnosti slovenskih in hrvaških ljudskih zastopnikov narodna edinost Slovencev in Hrvatov. Katoliški južni Slovani smo nastopili kot en narod z enim političnim ciljem. Podali smo si roke hrvaški in slovenski pravaši v trdnem sklepu, da si hočemo izvojevati svobodno, združeno skupno domovino v okviru habsburške države. Veliki cilj je pred nami, pot do njega je odprta, Ljudstvo ve, kod in kam v vsakem slučaju. Stoletja so čakali na ta dogodek. Mi smo ga pričakali in, ko se navdušujemo ob njegovem ogromnem pomenu, ne moremo pozabiti, da dr. Šusteršič nosi zastavo pred nami, da je njegova neutrudna roka pričela kopati skozi kamenje in grmove pot, ki vodi do naše politične samostojnosti.

**Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!**

Petdeset let je dopolnil ta posební, veliki mož. Sive mu že lasje, a vedno stoji še krepko na svojem mestu. Dr. Šusteršič se ne stara ne po duhu ne po sreči. **Drži ga po koncu njegovo iskreno prepričanje, njegovo globoko zaupanje v Boga in njegovo pravičnost.** Iz tega prepričanja zajemlje svojo moč, ki se kaže takrat najbolj, kadar je nasprotstva največ. Kakor naša Sava, bistra in jasna, da se zrcalijo v nji naše skalne planine, obenem pa nepremagljiva na svoji poti, valeč naprej svoje valove — tak je bil in je načelnik naše stranke. Ob Savi je dom njegovih očetov; njen značaj je v krvi dr. Šusteršiča. Pokazal je ob vsaki priliki, da se trdno drži sam načela, ki ga je postavil: boljši je v usodnih trenutkih en lot poguma, nego cent modrosti. Najboljše znamenje zanj je in ostane, da se ga nasprotniki boje, in da z vsemi silami napadajo ravno njega. **Klevet laži, obrekovanja je izkusil brez broja.** Majali so z vsemi sredstvi zaupanje, ki ga ima ljudstvo do njega, grizli mu dobro ime in osebno čast, pa **zastonj!** Vkljub vsem napadom je ostal dr. Šusteršič tudi do nasprotnikov plemenit in skrajno zvest. **Dano besedo je držal vedno tudi nasprotniku** in, kar mu je nasprotnik kot tajno zaupal, je ostalo pri njem. **Zvest na vse plati!** Kadarkoli je kazalo z nasprotniki skupno delo v ljudski blagor, se ga je lotil. **Velik je dr. Šusteršič v boju, večji pa, ker je znal vedno brž pozabiti, kar je bilo osebnega, in zato ponuditi roko tudi nasprotniku.**

Še eno lastnost: Dr. Šusteršič je natančen tudi v malenkostih. Kar prime, prime popolnoma in drži v vseh podrobnostih. Drobnege dela je izvršil čudovito veliko in ga še izvršuje. V drobnem delu izrablja več svojih sil, nego v velikih bojih.

Voditelj je spredaj, vse ga vidi, vse paži nanj. Težko je njegovo delo, ki ga nasprotniki vedno sumničijo in prijatelji časih prav ne razumejo. Njegova moč je v poštenju in zvestobi, obenem pa tudi v vzajemnosti in zaupni slogi z vsemi, ki so ž njim vred odgovorni za javno delo. Usoden za našo bodočnost je čas, ki živimo v njem. Zahvalimo Boga, ki nam je dal za ta čas dr. Šusteršiča. Bog daj, da bi še dolgo stal na svojem mestu.

*

Tako je sodil o dr. Šusteršiču pred desetimi leti dr. Krek. Kaj pa pa so vse govorili takozvani dr. Krekovi »učenci« o možu, ki je osi-

vel v boju za ljudske pravice in prava katoliška načela, je javnosti dovolj znano. Ponatiskujemo dr. Krekov članek zato, da vsakdo lahko ponovno primerja, kako je sodil o dr. Šusteršiču njegov dolgoletni sotrudnik dr. Janez Ev. Krek in kako govore o njem ljudje, ki pravijo, da so se navzeli dr. Krekovega duha in da so njegovi najzvestejši učenci. Trdno upamo, da se bodo ponovno uresničile besede dr. Kreka, ki jih je napisal pred desetimi leti o dr. Šusteršiču: »Majali so z vsemi sredstvi zaupanje, ki ga ima ljudstvo do njega, grizli mu dobro ime in osebno čast, — pa zastonj!

V delu za ljudstvo.

(Nekoliko iz polpretekle dobe.)

Delo dr. Šusteršiča je bilo neprestan boj za pridobitev čim širših političnih pravic najširšim plastem slovenskega naroda. Boji, ki jih je vodil za splošno in enako volilno pravico bodisi v dunajskem državnem zboru ali v kranjskem deželnem zboru, bodo tvorili vedno viden mejnik v politični zgodovini slovenskega naroda. Upravičeno je smel reči dr. Šusteršič v seji kranjskega deželnega zbora dne 31. januarja 1910. besede: »Ponosni smo na to, da smo zbudili duh ljudske zamozaveštví, duh demokracije med našim narodom!«

Možu, ki je vse svoje življenje posvetil politični in gospodarski samostojnosti slovenskega ljudstva, so politični in osebni nasprotniki očitali narodno izdajstvo. Naj navedemo samo nekaj stvari. Dr. Šusteršič je tiste čase, ko je šlo za slovensko šolstvo in je kočevski poslanec trdil, da morajo biti na nemški gimnaziji profesorji rojeni Nemci, povdarjal, da mora imeti domačin, če je sposoben za službo, prednost pred tujei in rekel: »Mi zavzemamo čisto naravno stališče, da dajemo na naših kranjskih zavodih prednost domačinom. Pomislite vendar, s kakimi velikanskimi težavami je združeno, ako hoče Slovenec izven dežele priti do službe. Če to pomislimo, potem moramo vendar tistih par služb, ki jih je v deželi, ohraniti za ožje rojake. To je stališče, katero smo zavzemali in katero bomo tudi v naprej zavzemali. No, vsaka reč samo en čas trpi in mi bomo tudi to izvajali in poskrbeli, da bo naučni minister pridobil potrebno spoštovanje pred predlogi našega deželnega šolskega sveta.« Podobno se je izjavil, ko je šlo l. 1910. za prega-

njanje slovenskih sodnikov in ko je deželni zbor zahteval za slovenske pokrajine nad sodišče v Ljubljani. Takrat je dejal: »Isto važnost pa polaga slovensko ljudstvo na to, da sodi o imetju, da sodi o svobodi, časti in življenju sonaroden sodnik. Mi zahtevamo na slovenski zemlji, med slovenskim ljudstvom slovenske sodnike.«

Kdor zasleduje dogodke v političnem življenju zadnjih 30 let našega naroda, bo povsod zasledil dosledno in neizprosno borbo dr. Šusteršiča za pravice slovenskega ljudstva. In to delo ni bilo lahko. Za vsako šolo, za vsako imenovanje, za vsako najmanjšo pridobitev je bilo treba voditi cele bitke, dr. Šusteršič pa je stal vedno na čelu in ni klonil niti najmanje. Naštevaje vseh posameznih dogodkov iz teh bojev, bi vodilo predaleč. Gotovo pa je, da slovensko ljudstvo nikdar prej ni imelo toliko političnih pravic, kakor pod treznim in smotrenim vodstvom dr. Šusteršiča.

V že omenjeni debati o sodnikih je dejal: »Če hočemo narodni boj izvajati, je glavna stvar ta, da izvršujemo svoj narodni program v celoti; potem bomo izvršili tudi vsak posamezni del našega programa. To pa je odvisno zopet od politike, katero delamo v središču naše države, odnosno od razmerja, v katerem se nahajamo do vsakokratne vlade. To se pravi: »Naša dolžnost je, da smo napram vladi, ki je protivna našemu programu, v dosledni opoziciji in da podpiramo le tisto vlado, ki je prijazna izvrševanju našega programa.«

Ali ni v teh besedah izrečena vsa izpoved politika, ki se zaveda odgovornosti napram ljudstvu in svojim volivcem, ki ne pozna kolebanja na desno in levo, ki gre svojo pot naravnost naprej? Doslednost in vztrajnost sta bili od nekdaj temeljni potezi dr. Šusteršičevega dela.

V navedenem je označeno samo stališče dr. Šusteršiča v političnem in narodnem pogledu. Uspehi njegovega dela niso izostali; novi se se neprestano pridruževali k starim. Naštevaje bi nas privedlo predaleč in bi za to potrebovali cele knjige.

Ogromne so zasluge dr. Šusteršiča za gospodarsko povzdigo našega naroda. Dr. Šusteršič je dobro vedel, da si more samo gospodarsko jak narod izvajati vse politične in narodne pravice. Zato je bilo njegovo politično delo vedno v tesni zvezi in skoro nerazdružljivo od dela za povzdigo slovenskega narodnega gospodarstva.

V živem spominu je še, koliko se je storilo takrat na Kranjskem, ko je bil deželni glavar dr. Šusteršič. Gradili so se vodovodi in ceste, izvrševala melioracijska dela, uravnavali hudourniki in reke itd. itd. V glavnem so bila ta dela v prid našemu kmetijstvu, zakaj dr. Šusteršič je popolnoma pravilno sodil, da je kmetijski stan kot najštevilnejši, temelj naroda in da je od odporne sile močnega kmetijskega stanu odvisna tudi bodočnost naroda. Ko je šlo za zakon v svrhu izvršitve omenjenih del, je dr. Šusteršič izjavil v kranjskem deželnem zboru: »**Mi stojimo na stališču in bomo vedno in brezpogojno stali na tem stališču, da je tisti stan, za katerega moramo v prvi vrsti skrbeti, kmečki stan.**«

Za osamosvojitve našega ljudstva na denarnem polju, se je osnovala z njegovim sodelovanjem Deželna banka. Zasluge pa, ki si jih je pridobil za zgraditev belokranjske železnice, ki bi naj vezala Slovenijo z Dalmacijo in morjem, pa bodo ostale vedno svetla točka v njegovem delu na gospodarskem polju, saj je dobila Belokrajina s to železnico odprto pot v svet in možnost razvoja do tedaj propadajočega kmetijskega gospodarstva. Tedanji deželni odbor pod dr. Šusteršičem je imel uvedeno obširno akcijo za zgraditev novih železnic in izpopolnitev železniških zvez v Sloveniji, žal, da je vse te priprave prekinila svetovna vojna.

Omeniti moramo osuševanje ljubljanskega barja, obsežne načrte za izrabo vodnih sil, elektrarno na Završnici, ki je dala Gorenjski poceni prepotrebno elektriko itd. Pri vseh teh podjetjih je bilo sodelovanje dr. Šusteršiča odlično in njegovemu vodstvu se je zahvaliti, da so rodila uspehe. Žal, mnoga vsled vojne nedovršena dela, še danes počivajo in poteklo bo še mnogo časa, da se bodo zopet nadaljevala. Za taka dela je treba pravih moči!

Ko je bil dr. Šusteršič deželni glavar kranjski, se ni izpopolnilo samo naše šolstvo, temveč so se modernizirani tudi naši dobrodelni zavodi.

Občine so dobile nov občinski red in občinski volivni red. Občinska volivna pravica se je razširila in v občinskih upravah je zavel nov duh demokracije in dela. Dr. Šusteršič je izjavil, ko je šlo za preosnovo uprav naših občin: »**Mi stojimo na stališču demokratiziranja javnih zastopov, mi smo za demokratično preosnovo javnih zastopov, mi hočemo, da pride ljudstvo do veljave v javnih zastopih.**« Zgodilo se je to. Pozneje pa so prišli drugi časi,

ko ljudstvo ni smelo več govoriti in se tudi dr. Šusteršič ni mogel potegniti zanj. Kdo je bil kriv? Vsakdo si lahko sam odgovori.

Nešteto ustanov se je ustvarilo pod vodstvom dr. Šusteršiča, ki še danes uspešno delujejo, v kolikor jih ni uničila nesposobnost dr. Šusteršičevih naslednikov.

Ustanovil se je obrtno-pospeševalni zavod, deželni obrtni svet, obrtna sodišča, slovenska trgovska šola, zadružna šola, zlasti važno pa je bilo tiste čase zakonodajstvo v prid kmetiskemu stanu. Dobili smo moderen lovski zakon, nadalje zakone o razdelbi skupnih zemljišč, o zlozbi zemljišč, o izboljšanju pašnikov, o varstvu planin, o varstvu ptic, o povzdigi živinoreje itd.

Tiste čase se je zlasti mnogo storilo za povzdigo domače živinoreje. Uspehe uživajo naši kmetje še danes. Prirejali so se živinorejski tečaji, gospodarski tečaji, kmetijske razstave itd.

Povsod se je poznala vodilna roka dr. Ivana Šusteršiča. Vse se je razvijalo usmerjeno, ničesar prenapleno in nepremišljeno, pač pa jasno in določno pot.

Ko je takratni deželni glavar zaključil 10. oktobra 1913 zakonodajno dobo deželnega zbora kranjskega v letih 1908—1913, je izpregovoril te-le besede:

»Naj omenjam samo suho statistično dejstvo, da je bilo v tekoči volivni dobi storjenih v našem deželnem zboru nad 1000 sklepov in sklenjenih nič manj kot 55 zakonskih načrtov, ki so bili razglašeni v deželnem zakoniku. Predaleč bi vodilo, če bi hotel podrobno naštevati vse, kar je sklenil sedanji deželni zbor. Naj omenim le nekaj del na legislativnem polju, ki so, bi rekel, epohalnega pomena, ker so ustvarila nove temelje za razvoj naše dežele, ki se morejo imenovati mejniki v skromnem obsegu domače zgodovine. Prvo veliko delo je bila temeljita preosnova deželnega reda in deželnega volivnega reda v smeri politične in socialne pravičnosti. Isti značaj nosi velika preosnova občinskega reda in občinskega volivnega reda za vse občine naše dežele. Na polju deželne kulture naj omenjam zlasti zakona o ustanovitvi zaklada za deželno kulturo in cestne namene, ki je naši deželi omogočil, da so se kljub denarni krizi, ki pritiska na državo in dežele, nadaljevala in se nadaljujejo v velikem obsegu važna melioračna in cestna dela v celi deželi. Omenjam lovski zakon, novi vodopravni zakon in novi cestni zakon, ki pome-

nja temeljito izpremembo našega deželnega cestnega prava ter je že v veljavi. Na šolskem polju je zlasti omeniti nov šolskonadzorstveni zakon, ki pomenja bistveno razširjenje deželne in občinske avtonomije na tem velevažnem polju. Drugih, manjših zakonov niti ne omenjam. Poleg zakonodaje je storil sedanji deželni zbor še druge nič manj važne sklepe, ki so že obrodili obilo sadu. Dalekosežni sklepi so na polju našega zadružništva; velikopotezna akcija za ustanovitev deželnih hidroelektričnih central; ustanovitev deželne banke, Slovenske trgovske šole, deželnega obrtno-pospeševalnega zavoda; potrebam primerna preuredba kmetijske šole na Grmu; ustanovitev gospodinjskih šol in tečajev po celi deželi, — to so dejanja, ki jih v življenju naše kranjske domovine nihče ne more prezreti. Strogo objektivno se mora pripoznati, da je delo te zakonodajne dobe uprav ogromno. Deželni zbor lahko gleda z zadoščenjem na storjeno delo, pri kojem so sodelovale vse stranke — bodisi pozitivno ustvarjajoče, bodisi negativno po svoji kritiki. Naj se sodi iz subjektivnega strankarskega stališča kakor se hoče, eno je gotovo, pred sodnim stolom deželne zgodovine nespodbojno: Ta deželni zbor je delal, veliko delal, veliko naredil. To je njegova nespodbojna zasluga.«

To je bilo takrat! In danes, ko dr. Šusteršič ne vodi več slovenske politike?

Še eno veliko zaslugo dr. Šusteršiča moramo omeniti. V času vojne, ko so divjale pred vrati Kranjske besne bitke, ko je preplavljalo kranjsko deželo tuje vojaštvo, ko so se povsod po drugih deželah vršile velike rekvizicije, je znal dr. Šusteršič obvarovati našega kmeta pred mnogimi težkimi bremenii vojne in lahko rečemo, da bi se naša živinoreja po vojni ne popravila tako hitro, ako bi ne bilo tedaj deželnega glavarja dr. Šusteršiča, ki se je boril na Dunaju in pri avstrijskem armadnem poveljstvu za koristi našega kmeta, češ kranjski kmet že itak dovolj trpi, ker je blizu fronte. Za plačilo je moral bežati ob prevratu pred nahujskanimi ljudmi iz domovine.

Ni tu navedeno vse ogromno delo dr. Šusteršiča za slovensko ljudstvo, očrtano je samo v nekaj potezah. Če pa pogledamo nazaj na dobo njegovega plodonosnega dela za naše ljudstvo in na razmere, ki vladajo sedaj v naši domovini in državi, se moramo začudeno povpraševati:

»Kdo je bil upravičen sramotiti njegovo politično in osebno čast?«

Ob svoji 60 letnici se lahko dr. Šusteršič ozre z zadoščenjem nazaj. Njegovo delo ga pravičnejše sodi kakor pa ljudje!

Politični položaj.

Ko pišemo te vrste, nam še ni znana vsebina prestolnega govora, ki se je čital ob svečani otvoritvi narodne skupščine. Gotovo je g. Pašić povedal v preglednih stavkih, kaj misli. Toliko je pa že sedaj jasno, da ne misli na bistveno spremembo vidovdanske ustave. Zadnjič je spregovoril le nekaj besed v narodni skupščini, a to malce besedi nam je povedalo z vso jasnostjo, da stoji vlada g. Pašića trdno na stališču vidovdanske ustave, na stališču narodnega in državnega edinstva. Ker pa se nahaja gospod Korošec v tesnem stiku z g. Pašićem, bi se moglo sklepati, da se je tudi g. Korošec sprijaznil zopet z narodnim in državnim edinstvom. Pravimo zopet, saj je bil on s svojo stranko eden glavnih stvariteljev tega edinstva in njegovo ime se sve-ti na regentovem proglasu, ki je ob rojstvu naše države ustanovil centralistične smernice za novo državno življenje. Dr. Korošec se tedaj samo vrača na temelj, na katerem se je prvotno nahajal. Za katero ceno? To utegne pokazati bližnja prihodnost. —

Kaj pa je pričakovalo ljudstvo, ko je drlo 18. marca na volišča, da spusti svojo kroglico v skrinjico SLS? Pričakovalo je, kar je SLS obljubovala med volilno borbo. In tega je bilo veliko. Avtonomija v prvi vrsti. Kje je? Namesto nje čvrst centralizem, kateremu se je udinjal tudi Korošec Jugoslovanski klub, ki vedno poroča v svojih glasilih o »uspešnih intervencijah« poslancev SLS, v raznih centralističnih ministrstvih. Uspeh že mora biti, a nihče ne ve, v kateri obliki in komu v prid. Samo eno je gotovo, da je centralizem bolj čvrst kot kedaj popred! SLS je tedaj dosegla ravno nasprotno tega, kar je bila obljubovala.

Ljudstvo je pa na podlagi svečanih obljub pričakovalo še nekatere lepe reči. Pred vsem, da pridejo naši fanti iz Macedonije domu. Koliko jih je prišlo? Tisti, ki so doslužili; na njihovo mesto jih je pa šlo ravno toliko ali še več v Macedonijo. Toraj tudi ni nič.

Kaj pa z osebno dohodnino? Obljubili so gromovniki volilnih shodov, da pride olajšanje, ako

zmaga SLS. Vse pa kaže, da pride ravno nasprotno. Z eno besedo: ni-ti ena mnogobrojnih obljub SLS se ni spolnila in se očitvidno ne bo. Volilna borba ima svoje smotre, politika pa svoje. Prve smoter je, dobiti kolikor mogoče glasov. Smotri druge so pa zaviti v skrivnost. Te skrivnosti so pa znane le izvestnim spekulantom. Kaj v resnici iščejo? To se bo žal šele pokazalo, ko utegne biti prepozno. »Slovenec« je pisal nedavno, da imamo Slovenci suženjsko naravo. To ni res in je navadna kleveta. Pač pa so suženjske narave muzikanti SLS, ki so med volitvami tolkli na veliki boben, sedaj, po volitvah, pa iz roke žro. To je nezmotljivo znamenje prave suženjske narave. Kakšen pa bo sklepni račun, ki ga bo ljudstvo imelo plačati za to, da se je v volilni borbi v no vič dalo varati po esesijanskih prerokih?

Seveda, modra politika SLS je zasnovana na dolg termin. Treba potrpljenja. Začasno odpadajo le drobtine — za nekatere; pozneje pa pridejo neizogibno veliki, velikanski uspehi za ljudstvo. Dan teh uspehov je že natančno določen, četudi je precej oddaljen: O sv. Nikoli! —

Kmetijska dela meseca junija.

Pravijo, da vedó stare pratike več povedati kot mi smrtniki in da uganejo vselej resnico. Če je le res?! Imam kopico že napol strohmelihih pratik, pa ne vem, kam bi ž njihovo modrostjo? Saj ne rečem, da pratikarji lažejo, nasprotno, vedno resni-co govore: »O svetem Vidu skoz noč se vidi« ali »Sveti Vid — črešenj sit!« — to je vse gola resnica, a pri delu nam to nič ne pomaga.

Razna opravila. V vsakem mesecu velja pravilo: »Skrbi za svoje zdravje!« Varuj se torej pri delu in kadar si vroč, ne pij mrzle vode. Sedaj je pravi čas, da pregledaš in popraviš vozove, pota, mostove in razno orodje, ki ga boš potreboval meseca junija in julija. Očisti šupe in žitno shrambo. Posebno pazljivo preglej, ali se niso zaredili v žitni shrambi škodljivci. Zadelaj vse špranje in prebeli stene. Potem je treba shrambo dobro prezračiti. Če odpraviš vse to že sedaj, boš imel pred setvijo manj dela.

Pazite na otroke! Prepovedan sad je najslajši. Otroci kaj radi jedo nezrelo zeleno sadje in obolijo vsled tega na griži.

V sadovnjaku. Naši kmetovalci imajo navado, da se junija meseca le

prav malo ali sploh nič ne brigajo za sadovnjak. To je napačno. Tudi sadovnjak ti daje obilo koristi, a treba ga je skrbno negovati. Drevje, katero si spomladi sadil, moraš večkrat pregledati in poganjke z divjaka, debela ali sploh na neprikladnih mestih odstraniti. Ob drevesnem kolobarju kaže mlademu drevju večkrat okopavati. Rahljanje prsti in zalivanje ob suši je za mlado drevje zelo koristno. Kdor gnoji z dušičnatimi gnojili, mora biti z gnojenjem vsaj do srede junija gotov, drugače zaostanejo poganjki v rasti.

Prav malo škropijo pri nas v sadovnjaku z modro galico. To opravimo tudi tekom junija. Škropljenje z modro galico varuje drevo in sadove in se posebno prilega jablan in češplji. Škropimo trikrat z 1 odstotno raztopino modre galice v vsakokratnem razdobju približno 2 tednov.

Najbolj važno delo pa je v sadovnjaku boj z listnimi ušmi, ki napadejo posebno rade mlajše drevje, starejšemu ne morejo do živenga. Najboljše sredstvo, da zatremo listne uši je tobakov izvleček. Tudi jabolčni vbadar se kaj rad pojavlja na jablanah in češpljah. Samica polega v mlade plodove jajčeca, plod pade na tla in v njem se razvije ličinka, ki zleze v zemljo in tam prezimuje. Uspešno se ubranimo tega škodljivca, če odpadle sadove takoj pobere-mo in uničimo, zemljo pa prekoplje-mo ali jo pognojimo s kajnitom, ki uniči razne bube.

V drevesnici moramo okopavati, pleti, pincirati, privezovati in škropiti. Velik škodljivce drevesnice je pristrigač, ki odgrizuje poganjke. V hladnih jutranjih urah ali ob oblačnih dnevih otresamo hrošče in jih uničimo. Zdaj lahko še cepimo za la-bud na živo oko, že cepljenim pa prerežemo prevezo.

Prvo sadje, ki dozori v naših krajih meseca junija so črešnje: »Sveti Vid - črešenj sit« pravi pratika, a hudomušnež je dodal: »Kadar pa niso črešnje hotele roditi, mora brez njih prebiti!«

Pri živini nadaljujemo hranjenje z zeleno krmo, a pazi, da ji ne pokladaš preveč detelje. Želodec se namreč naglo napolni z vetrovi, se napne in tedaj je treba hitre pomoči. Polivaj živini želodec z mrzlo vodo in vlij v gobec steklenico vode, kateri si pridejal nekoliko živenga apna. Dobro je, če želodec močno gnetaš. Najboljše in najsigurnejše sredstvo pa je trokar, s katerim prebodem živini trebuh, da lahko odhajajo vetrovi. (Dalje prih.)

Politični pregled.

Pretekli teden se je v narodni skupščini končala debata o verifikaciji mandatov. Na sobotni seji je govoril tudi Svetozar Pribičević, ki je naglašal, da Radičeva zahteva po mirotni hrvatski republiki nasprotuje vidovdanski ustavi ter ideji narodnega edinstva. Vidovdanska ustava je bila sprejeta kot zgodovinska potreba in posledica ujedinjenja. Zahteval je, da se protokol z Radičem objavi in naj izjavi Pašić, ali hoče protokol izvršiti. Za njim je ministrski predsednik Nikola Pašić izjavil, da je Radičevim delegatom, ki so prišli v Beograd in izrazili željo za pogajanja v svrhu sporazuma, sporočil, da stoji radikalna stranka na stališču vidovdanske ustave in da bo delo zelo težko. Ako pa se izkaže dobra volja na obeh straneh, se more doseči tudi nekak sporazum. Nato je Ljuba Jovanović ponovno poudarjal, da protokol ni bil sprejet, da pa je zato, da se nadaljuje delo za sporazum. Po nadaljnjih govorih je bila debata zaključena ter je bil sprejet predlog verifikacijskega odbora, da se razprava o Radičevih mandatih odgodi do predložitve pooblastil ter da se razveljavijo mandati demokratskih poslancev Vukotića in Mijovića. Na popoldanski seji so poslanci položili prisego. Po prisegi se je vršila volitev predsedstva narodne skupščine in sicer predsednika, 2 podpredsednika in 4 tajnikov. Za predsednika je glasovalo 206 poslancev. Od teh glasov je dobil Ljuba Jovanović 122, Dragotin Pešić 41, Voja Lazić pa 10 glasov. Klerikaleci in muslimani so oddali prazne glasovnice, 33 po številu. Za oba podpredsednika je glasovalo 208 poslancev in sta bila izvoljena radikalca Ljuba Bakić s 118 glasovi in M. Ranković s 119 glasovi, med tem ko sta demokrata Većeslav Wilder in Josip Reisner dobila po 40 glasov. Praznih je bilo 49 glasovnic, oddanih od klerikalcev, muslimanov in zemljoradnikov. Za tajnike je bilo oddanih 206 glasov ter so dobili Stevo Kobasica, Drago Bojović, Janko Šljaić in g. Popović 120 glasov. Praznih glasovnic je bilo oddanih 44. Vsi člani predsedstva skupščine so radikalci. Novoizvoljeni predsednik Ljuba Jovanović se je v kratkih besedah zahvalil za zaupanje ter prosil skupščino, naj ga podpira ter zagotavlja, da se bo strogo držal zakonitih predpisov. Svečano otvoritev narodne skupščine je napovedal za sredo 30. maja ob 9. dopoldne.

Seja narodne skupščine v sredo se je otvorila s prestolnim govorom, nakar so se volili razni skupščinski odbori.

Ker je minister za agrarno reformo Krsta Miletić podal ostavko in je minister za vere Ljuba Jovanović izvoljen za predsednika skupščine, se bo te dni izvršila tudi preosnova vlade.

Vlada bo skupščini že v začetku junija predložila nujne zakonske načrte, ki jih je pripravila in ki jih je že svojčas napovedala. Radikalna vlada upa, da bo v parlamentu premagala pri reševanju teh zakonov opozicijo, ker bi poslanci, ki bi glasovali proti njim, izgubili simpatije pri svojih volivcih. Za redno poslovanje državne uprave je sprejetje gotovih zakonov, kakor uradniški zakon, kmetijski zakoni itd. tudi potrebno. Gotovo pa je, da bo imela radikalna vlada jako težko stališče, ker se ima boriti na dve strani, proti demokratom in proti Radiču, s katerim se pogajanja glede sporazuma niso pomaknila z dosedanje točke.

Vstaja katoličanov v Albaniji. V Skadru so katoličani vprizorili vstajo proti vladi v Tirani. Vstaši zahtevajo popolno avtonomijo. Pri spopadu z vladnimi četami so imeli vstaši izgube. Petdeset katoliških družin je pribežalo preko meje na jugoslovansko ozemlje. Katoličani so se obrnili za pomoč tudi na društvo narodov. Delegat društva narodov se je na svojem potovanju sestal nedavno v Skadru s škofom Mijecom, ki mu je v imenu katoličanov severne Albanije izročil prošnjo na društvo narodov, naj se skaderskem okraju zagotovi avtonomija.

Komunistično gibanje v Poruhrju. V Poruhrju so komunisti uprizorili celo vstajo in ogromne stavke. Komunistična vstaja se širi in postaja nevarna za splošni položaj na zasedenem ozemlju. V Gelsenkirchenu so se vstaši polastili policijske palače. Komunisti so znižali cene živila za 30 od sto. V Essenu je došlo do hudih spopadov. Vse trgovine jestvin so bile oplenjene. Stavka rudarjev se je razširila po vsem okraju Gelsenkirchena. Delavci so zapustili delo proti volji voditeljev organizacije. V Dortmundu so bili delavci pregnani iz rudnikov z oroženo silo. Le v nekem rudniku se je policiji posrečilo aretirati nekoliko voditeljev vstaje. Središče komunističnega gibanja sta Dortmund in Bochum. Nemci trdijo, da Francozi komuniste podpirajo in da ni česar ne ukrenejo proti njim.

Nemške reparacije. Nemčija je pripravila nov predlog za plačilo nemške vojne odškodnine. Po tem predlogu bi Nemčija plačala 50 milijard zlatih mark v 30 letih. Nemški industriji so izjavili, da so pripravljeni prevzeti poleg države jamstvo za nemško reparacijsko posojilo. Novi nemški predlog bo v kratkem predložen zaveznikom.

Spor med Grčijo in Turčijo poravnani. Ker se je Grčija trdovratno branila pristati na turške zahteve po vojni odškodnini in grozila z odhodom s konference v Lausanni, je bil položaj tako napet, da so splošno računali, da se razbije tudi sedanja konferenca in da izbruhne med Grčijo in Turčijo nova vojna. Obe državi sta se na to že tudi mrzlično pripravljali. Turki so začeli izpraznjevati celo že Odrin. Anglija je očitno kazala svoje simpatije za Grčijo, Italija se je držala rezervirano, Francija pa se je z vso vmeno vrgla na posredovanje. Njen glavni delegat general Pelle je imel v petek in soboto celo vrsto konferenc s turškimi in grškimi delegati. Posrečilo se mu je, doseči med Grčijo in Turčijo sporazum na podlagi kompromisa, ki zadovoljuje obe strani. V soboto so se sestali nato zastopniki zaveznikov, Grčije in Turčije k skupni konferenci, h kateri so bile povabljeni tudi Jugoslavija, Amerika in Japonska. General Pelle je predložil glavne točke sporazuma, doseženega med Grčijo in Turčijo. Konferenca je posamezne točke odobrila. Sporazum temelji na naslednjih načelih: 1. Grčija v principu priznava upravičenost Turčije do vojne odškodnine. 2. To vojno odškodnino plača Grčija s tem, da odstopi Turčiji predmestje Odrina Karaagač; zato pa se Turčija odpove vsem drugim reparacijskim zahtevam. 3. Obe državi si medsebojno vrnete po premirju v Mudrosu zaplenjene ladje. Zavezniki so pristali na zahtevo Izmet paše, da bodo v revanžo za turško popustljivost z večjo obzirnostjo reševali vprašanja, ki obstoje med njimi in Turčijo. S tem je mir v Mali Aziji in na Balkanu zagotovljen.

POLITIČNE VESTI.

+ **Pašić in sporazum s Hrvati.** Na sobotni seji narodne skupščine je govoril tudi min. predsednik Nikola Pašić o sporazumu s Hrvati. Pašić je izjavil, da je rekel, ko so mu sporočili, da želi Radić sporazum s Srbi in da je v ta namen poslal svoje zastopnike, ki žele z njim govoriti nastopno: „Zelo rad, ali to je malo težko, ker stojimo mi na vidovdanski ustavi, vi pa hočete, da jo izpremenimo. Če bo dobra volja pri enih in drugih, se bo po nekoliko letih mogel doseči sporazum. Prej nego se sklene ta sporazum, želim vedeti, kaj hočete, da se izpremeni v vidovdanski ustavi, ker to je glavno in od tega je odvisno, ali se lotimo tega vprašanja ali ne. Zato vas prosim, povejte mi, kaj želite, da se izpremeni. Gospodje tega niso povedali. Rekli so, da žele to in ono, niso pa povedali, kaj, na kar sem jim rekel, da ne morem pristati na nobeno izpremembo in niti pogajanja, dokler ne vem za pravi cilj teh pogajanj. In pri tem je ostalo.“ Listi poročajo, da je ta izjava Pašića povzročila veliko nezadovoljnost med klerikalci in muslimani.

+ **Skupščina Radićevih poslancev.** Dne 27. t. m. se je vršila v Zagrebu tretja seja poslancev hrvatske republikanske seljačke stranke pod predsedstvom Stjepana Radića. Po izjavah strankinega predsednika Radića se je udeležilo seje 65 poslancev, štirje pa so opravičili svojo odsotnost. Pred plenarno sejo hrvatske republikanske seljačke stranke je bilo v soboto popoldne posvetovanje posameznih klubov, zlasti gospodarskega in prehranskega. Na skupni seji je podal najprej predsednik Stjepan Radić podrobno poročilo o vsem onem, kar sta strankina odposlanca dr. Kovačević in dr. Krnjević videla in slišala v Beogradu o političnem položaju, posebno pa v radikalni stranki. Polovica Radićevega govora se je bavila z bodočimi volitvami, ki bodo še letos, kakor je omenil in sicer sodeč po vseh znakih, koncem poletja ali pa začetkom jeseni. Radić je na koncu svojih izjav predlagal, naj se dosedanja politika hrvatske republikanske seljačke stranke nadaljuje in naj se taktika glede Beograda prav nič ne izpremeni, nasprotno, v gotovih slučajih naj se postopanje do skrajnosti poostri. Nato je poslanec dr. Rudolf Horvat govoril o sestavi novega upravnega sodišča v Zagrebu. Najljuteje je napadel upravni sistem. Radić je protestiral proti premestitvi generalne-

ga izseljeniškega komisarijata v Beograd, kar smatra hrvatsko narodno zastopstvo za čin sovražnosti prvega reda. Za njim so nekateri poslanci razpravljali o razmerah v svojih krajih. Na koncu se je še obširno govorilo o bližnjih volitvah v parlament ter o razmerju do slovenske ljudske stranke in jugoslovanske muslimanske organizacije za časa volitve, nadalje o kandidaturah hrvatske republikanske seljačke stranke po vsem ozemlju bivše avstro-ogrske monarhije, kakor tudi v Šumadiji, Makedoniji in Črni gori.

+ **Diplomatični odnosi med Jugoslavijo in Rusijo.** Listi poročajo, da se vrše v belgrajski vladi priprave za vzpostavljene normalnih odnosov z Rusijo brez ozira na zaveznike.

INOZEMSKESKE VESTI.

* **Papež o evropskem položaju.** Iz Rima poročajo 25. t. m., da je imel papež v tajnem konzistoriju važen govor, v katerem je razpravljal o perečih vprašanjih, ki so znak sedanjega položaja in s katerimi se bavi Evropa od sklenjenega premirja dalje. Predvsem je izjavil v zvezi z dogodki v bližnjem vzhodu, da bo branil pravice katoličanov na svete kraje v vzhodu, če tudi goji simpatije za muslimansko prebivalstvo. Nemško-francoski konflikt je nastal po mnenju papeža radi tega, ker sta oba naroda razlagala besedilo mirovne pogodbe v nasprotnem smislu, kar more v bodočnosti povzročiti še večje neprijetnosti. Kljub temu smatra sinove obeh narodov v enaki meri za svoje otroke ter upa, da se bodo kot dobri kristjani vrnili k oltarju edinega božjega Pastirja. Papež globoko obžaluje evropske zmešnjave ter bo kakor doslej tudi v bodoče storil vse, da se ustvari pravi mir. Z grenkimi občutki se spominja obsodb in usmrčenj katoliških duhovnikov v Rusiji. Kljub temu pa ne bo postopanje Rusije proti tem mučenikom oviralo Sv. stolice, da ne bi nadaljevala svoje pomožno delo za olajšanje bede ruskega naroda.

* **Bivši bolgarski finančni minister aretiran.** Na postaji Sarambej (proga Sofija—Plovdiv) je bil aretiran bivši bolgarski finančni minister Turlakov, ki se je vračal v Sofijo. Aretacija je vzbudila v Sofiji veliko senzacijo, ker je bil Turlakov eden najuglednejših članov kabineta Stamboliškega. Aretacija je baje v zvezi z raznimi zlorabami v finančnem ministrstvu. Turlakov je postal nenavadno hitro bogat. Trdi se tudi, da je bil v ozkih stikih z makedonstvujušimi.

* **Hugo Stinnes na Balkanu.** Berlinski „Vorwärts“ je pred dnevi poročal, da namerava veliki nemški kapitalist Hugo Stinnes prenesti del svoje delavnosti na balkanske države. Stinnes namerava izvesti svojo namero na ta način, da vstopi v vsa večja podjetja.

* **Naslednik Luegerja umrl.** Dne 25. maja je na Dunaju umrl bivši dunajski župan Josip Neumayer. Bil je star 79 let. Neumayer je bil naslednik dr. Luegerja.

* **Smrt učenjaka jezuita.** Na otoku Madagaskarju je umrl jezuitski pater Collin, znamenit metropolog, ki je zlasti slovel, ker je z gotovostjo znal napovedati nastop orkanov.

* **Beda dunajskega prebivalstva.** Dunajsko konzumno društvo je izdalo pred dnevi poročilo o svojem poslovanju od početka vojne do danes. Ta konzumna zadruga ima nad 100.000 članov, večinoma srednjih slojev. Na podlagi statistike je razvidno, da se to prebivalstvo, ki se je prej hranilo večinoma z mesom in boljšimi živili, hrani največ s krompirjem in sočivjem, med tem ko porabi mesa komaj 5% predvojne količine, da se je število članov podvojilo. Poraba sočivja se je povečala osemkratno, kar je umljivo, ako se upošteva, da so cene sočivju najmanj poskočile.

* **Tujski promet na Dunaju.** L. 1922 je došlo na Dunaj 97.640 tujih državljanov, od katerih je bilo 24.000 Jugoslovancev. Večje številke izkazujejo samo Češkoslovaška, Italija in Mažarska. L. 1922 je bilo najživahnejše za tujski promet.

* **Proticerkveno gibanje v Rusiji.** V Rusiji se pri izvajanju proticerkvenega gibanja zapirajo mnoge cerkve ter pretvarjajo v knjižnice in društvene prostore. V židovski sinagogi v Orlu so nedavno otvorili na odredbo sovjetskih oblasti delavsko borzo. Ako ruski državniki, ki so večinoma židovskega pokolenja, tako postopajo napram židovskim cerkvam, si lahko predstavljamo, kako se godi kristjanskim cerkvam, pravoslavnim in katoliškim.

DNEVNE VESTI.

— **Gg. naročnike opozarjamo,** da bomo priložili prihodnji številki poštne položnice, s katerimi naj poravnajo zaostalo naročnino.

— **Naš listek.** Danes prinašamo kot listek črtico „Moje življenje“, ki jo je spisal sloviti ameriški humorist Mark Twain. — S prihodnjo številko pričnemo objavljati daljšo že napovedano povest „Gozdna vojna“ iz časa uporov čeških kmetov pod vlado Marije Terezije. Povest bo gotovo zanimala naše bralce, ker kaže, koliko je trpelo kmetstvo ljudstvo tiste

čase, ko je bilo še popolnoma brezpravno in ko mu je bila največji sovražnik tudi njegova neizobraženost sama.

— **25 letnica škofovanja dr. Ant. Bon. Jegliča.** Ljubljanski knezoškof dr. Ant. B. Jeglič je v nedeljo praznoval 25 letnico svojega škofovanja. V soboto je »Pevska zveza« priredila knezoškofu svečano podoknico, kateri je prisostvovala mnogobrojna množica. Ob 20. in pol so zadonele na zvoniku stolne cerkve fanfare godbe dravske divizije, na Gradu pa so zagrmeli topovi. Pod vodstvom svojega pevovodje Zorka Prelovca je »Pevska zveza« zapela tri skladbe: Juvančevo: »Slovensko zemljo«, Vilharjevo »Našo zvezdo«, kjer je pel solo operni pevec g. M. Simenc in končno Adamičev koral »Ti, ki si nas ustvaril« s spremljevanjem fanfar. Škof je poslušal podoknico pri oknu in se po petju vidno ginjen zahvalil v nastopnih besedah: »Zahvaljujem se vam iz srca za vašo nepričakovano prijaznost, za vaš trud in krasno petje ob priliki mojega jubileja. Bog živi našo Ljubljano in njene prebivalce. — Bog vas živi!« V nedeljo zjutraj se je vršil slovesni vhod jubilara v stolnico. Na Gradu so zopet grmeli topovi, v stolnici pa je bila svečana pontifikalna maša. Po končanih slavnostih je škof sprejemal razne deputacije, ki so se mu poklonile ob priliki njegovega srebrnega jubileja.

— **Nove tobačne tovarne.** Kakor poročajo, nameravajo zgraditi v Nišu, Velešu in Smederevu nove tobačne tovarne. Z druge strani pa se zopet poroča, da bodo v kratkem obrat v ljubljanski tobačni tovarni znatno omejili, da bodo odpeljali del strojev iz Ljubljane v Srbijo in da bodo v doglednem času odpustili v Ljubljani več sto delavcev v tobačni tovarni iz službe. Vse to se godi v času, ko zboruje v Belgradu parlament in vodi politiko SLS. Poslanec seveda ne boli, ako bo par stotin slovenskih delavcev na cesti, oni dobivajo itak zastoj cigare in cigarete, bolelo pa bo delavce, ki bodo izgubili že itak pičli zaslužek.

— **Nepotrebno mučenje ljudi in živali.** Te dni se je vršilo komisijončno pregledavanje voz, konj, oprem itd. Včasih se je vršilo to pregledavanje v vsaki veliki občini za bližnjo okolico. Sedaj seveda tega ni. Pregledavanje se vrši kar za cele okraje skupaj in ljudje morajo voditi konje po pol dneva daleč h komisiji, da zadostijo oblastnim zahtevam. Koliko dragega časa izgubi pri tem kmet s svojo živino, se se-

veda ne upošteva. To izgleda ravnotako, kakor da bi bili ljudje radi uradov, ne pa narobe. Da se to pregledavanje vrši tudi v pomladanskem času, je tudi popolnoma nepotrebno. Ob tem času ima kmet največ dela in izguba časa pomenja pri njem ne glede na stroške veliko škodo. Neumevno je, zakaj bi komisija za pregledovanje konj in voz ne mogla ustreči željam prebivalstva, saj je že s stališča pameti bolj umestno, da gre komisija v vsak večji kraj in ne, da se nažene na eno mesto na stotine ljudi in živine iz najoddaljenih krajev, s čemer se mučijo živina in ljudje. Malo več obzirnosti napram kmetiskemu prebivalstvu bi bilo nujno potrebno. Posredovanje poslancev bi tukaj prav nič ne škodilo. Saj zato so izvoljeni, da skrbijo za ljudske koristi in potrebe!

— **Nov vojaški zakon.** Novi zakonski načrt o ustrojstvu armade, ki ga je ministrski svet že odobril in bo te dni predložen parlamentu, določa službeno dobo od 21.—50. leta starosti. Službovanje v operativni vojski traja od 21. do 40. leta, v rezervni od 40. do 50. leta. Stalna kaderska služba traja 18 mesecev. Nihče ne more postati državni uradnik in tudi ne duhovnik, če ni doslužil kaderski rok. Izvzeti so le tisti, ki bodo stalno oproščeni vojaške službe. V slučaju vojne se morejo poklicati v službovanje tudi že 18 letni mladenci, za službo v zaledju pa pridejo v tem slučaju v poštev še možje od 50. do 60. leta starosti. Aktivna službena doba traja 18 mesecev, olajšave glede službene dobe pa priznava zakon dijakom, prvorojencem v zadrugah in samcem, ki morajo sami obdelovati zemljo in skrbeti za stariše. Osnovne plače oficirjev bodo znašale od 3600 do 14.000 Din, podoficirjev pa od 2800 do 8700 Din.

— **Stavka profesorjev.** V Srbiji je pričelo stavkati skoro 1000 srednješolskih profesorjev in učiteljev, ki so se odpovedali državnim službam, ker se jim ne povešajo plače. Ministrski svet je sicer odbil njihove ostavke in obljubil, da bo po možnosti ugodil njihovim zahtevam, vendar pa je ureditev tega vprašanja odvisna od delavnosti parlamenta in — državnih financ. Veliko nezadovoljstvo pa vlada tudi med drugimi državnimi nastavljenici.

— **Protinemški izgredi v Ptuj.** O binkoštnih praznikih je imelo nemško pevsko društvo v Ptujju veselico. Po veselici je prišlo do več spopadov med Nemci in orjunaši. Nemški državni poslanec Schauer iz Celja je bil zadet s kamnom v glavo in se je zgrudil težko ranjen na

tla. Radi teh dogodkov v Ptujju so Nemci zahtevali v notranjem ministristvu, naj se krivci kaznujejo. Pomočnik notranjega ministra jim je odgovoril, da bo zahteval poročilo o poteku dogodkov in ko dobi potrebne in objektivne podatke, bo poročal notranjemu ministru, ki bo o stvari odločal. V vsakem slučaju pa se bo postopalo po zakonu. Kakor trdi nem. glasilo »Deutsches Volksblatt« v Novem Sadu, bodo Nemci, klerikaleci in muslimani podvzeli v Belgradu skupno akcijo v tej zadevi.

— **Nemška sol za Jugoslavijo.** Radi nabave soli na račun nemških reparacij je odpotovala iz Belgrada posebna komisija v Berlin. Trgovski in gospodarski krogi sodijo, da bi bilo pametnejše, nabaviti si na račun reparacij mesto soli stroje in priprave za pridobivanje soli doma, s čemer bi postali neodvisni od inozemstva. Bržkone pa bo sol, ki jo bomo dobili iz Nemčije, tudi precej slana, še bolj pa računi komisije, ki gre pokušat v Berlin, kakšna je. Po našem mnenju pa sol ostane sol. Hudo je, če jo ni pri jedi, še bolj pa, če jo ni v možganih, kakor kažejo slične odredbe.

— **Prva slava »Triglavskega pešpolka.** V ponedeljek, dne 28. maja je praznoval v Ljubljani 40. pešpolk »Triglavski« svojo prvo slavo v spomin na dan, ko je tedanji planiski polk, sedanjí 40. »Triglavski« zrušil odpor sovražnika pri vasi Kotle v ofenzivi na Koroškem leta 1919. Ob priliki slave polka se je vršila na prostem služba božja, nato sekanje kolača, popoldne in zvečer pa vojaška veselica.

— **Zvišanje cen tobačnih izdelkov.** Uprava tobačnega monopola je zopet zvišala cene tobaka, cigar in cigaret. Tobaka ni zboljšala. Še vedno kadimo »džubre«, kar se pravi po naše — gnoj.

— **Zagrebska policija proti orjuni.** Policijsko ravnanje v Zagrebu je objavilo razglas, v katerem pravi, da so se v Zagrebu zadnji čas dogajali spopadi med mladino raznih političnih strank v taki meri, da so pričeli ogrožati javni mir in red. Zato bo policijsko ravnanje proti takim izgreedom nastopalo najstrožje. Policija je aretirala voditelja zagrebskih Orjunciev Verislava Angjelinovića in Edvarda Bulata radi vpada v uredništvo »Hrvatskega Borca«. Oba sta izgnana za eno leto iz Zagreba. Ker pa je proti obema vložena ovadba na državno pravdnštvo radi javnega nasilstva 4. reda, so ju izročili sodišču. Za eno leto je bil iz Zagreba izgnan tudi Mirko Presburger, član hrv. omladine, ker je sodeloval pri napadu na Orjunce.

— **Čehi kupujejo v Jugoslaviji konje.** V Vojvodino je došla posebna

komisija iz Češkoslovaške, ki nakupuje tamkaj konje.

— **40 letnice** praznuje dne 8. julija t. l. prost. gasilno društvo v Radovljici v zvezi z zborovanjem gasilske župe radovljiške.

— **Petletnica vojaškega upora v Radgoni.** V nedeljo je minilo peto leto, odkar je bilo v Radgoni ustreljenih 8 slovenskih fantov 97. pešpolka radi upora. Žrtve avstrijske justice so pokopane na radgonskem mestnem pokopališču. Obmejni Slovenci so nameravali 27. maja prirediti na grobeh skromno proslavo, toda avstrijsko okrajno glavarstvo v Radgoni je vsako, tudi najmanjšo prireditev »radi reda in miru« prepovedalo.

— **Izvršitev smrtne obsojbe v Mariboru.** Dne 25. t. m. so na dvorišču okrožnega sodišča v Mariboru izvršili smrtno obsodbo nad 36 letnim zidarjem Antonom Rozmanom iz Jarovec pri Ptuj, ki je bil lani obsojen na vislice, ker je s svojo prijateljico Alojzijo Rozman pri belem dnevu umoril v Mariboru sedemdesetletno služkinjo pri finančnem svetniku dr. Brencetu, Apolonijo Silak. Rozmana in njegovo prijateljico so izsledili v Ljubljani, kjer so tudi našli uropane stvari. Oba sta bila obsojena na smrt, vendar pa je bila Alojzija Rozman pomiloščena na dosmrtno ječo. Anton Rozman se je pred smrtjo izpovedal. Smrtno obsodbo je izvršil sarajevski krvnik Mausner, ki je nedavno v Mariboru obesil tudi morileca Lichtenwallnerja.

— **Nov ravnatelj čerkovnega urada v Ljubljani.** Z ukazom od 19. t. m. je imenovan za ravnatelja čerkovnega urada v Ljubljani g. dr. Ignacij Rutar, sedaj vladni svetnik pri pokrajinski upravi v Ljubljani.

— **Čevlje kupujte od domačih tovarov.** tvrdke Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana, Breg št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

† Gustav Pirc.

Nade mnogobrojnih prijateljev, da je predsednik Kmetijske družbe Gustav Pirc znabiti vendar ni izvršil strašnega čina, katerega je naznanil svoji ljubljani hčeri, se žal niso izpolnile. Gustav Pirc je v težki živčni potrtosti iskal in našel smrt v bohinjskem jezeru. Zadno soboto so v Bohinjski Srednji Vasi pokopali njegovo truplo k večnemu počitku. Bodi mu zemlja lahka! Naj dobri in usmiljeni Bog sprejme dušo velezaslužnega moža k Sebi, potrjim njegovim svojcem pa nakloni moč, da morejo prestatiti to strašno in tako tragično izgubo!

Zasluge blagopokojnika za slovenski kmečki stan so uprav velikanke in naravnost veličastne. Današnja Slovenska Kmetijska družba je v prvi vrsti njegovo delo. Ko je G. Pirc pred 40 leti prevzel v svojo upravo nekdanjo Kranjsko kmet. družbo, je bila mala stvarica. G. Pirc jo je s svojo izvenredno pridnostjo in spretnostjo dvignil na visoki nivo, na katerem se danes nahaja. Iz malega drevesca je postalo mogočno košato drevo. In komu drugemu v prid, kot slovenskemu kmečkemu stanu? **Slovenski kmet je zgubil moža, ki mu je veliko, velikansko hvalo dolžan.** Naj se zaveda te hvalečnosti in mu ohrani časten spomin!

Nekdanja SLS je bila v svojih opozicijskih časih v ostrih bojih s pokojnikom. Ko pa je prišla v deželi na vlado, sta takrat merodajna moža, Šusteršič in Lampe, takoj spoznala nujno potrebo, da ostane G. Pirc na čelu Kmet. družbe in sta mu poverila celo še večji delokrog — **v blagor in korist kmečkega stanu.** Naravnost ginljivo je bilo videti, kako sta največja in najuspešnejša kmečka prvoboritelja in pozitivna delavca, kar jih je kedaj imel slovenski kmet, Pirc in Lampe, v najožji intimnosti delovala za kmeta in vedno za kmeta, akoravno ju je ločil prepad svetovnega naziranja. Obadva sta pripisovala kmečkemu delu toliko važnost in oba sta posvečala kmečkemu stanu toliko ljubezni in požrtvovalnosti, da sta premostila ta prepad in složno sodelovala za kmečko stvar. Šusteršič pa, ki je vedel oba moža ceniti, je dal njunemu blagonosnemu delu močno zaščito in oporo. Doba skupnega delovanja teh mož je bila **najlepša doba slovenskega kmeta.** Kot neposreden delavec za kmečki blagor je stal v ospredju raniki Gustav Pirc. Njegova marljivost in delavnost je bila občudovanja vredna. Dela se je lotil z edinstveno energijo, katero mu je navdahnila ljubezen za stvar. Zares slovenski kmet žaluj! Nikdar nisi imel več vzroka za to, nego danes, ob grobu G. Pirca! — —

Kaj je gnalo g. Pirca v smrt? Težka nevrastenija. Kaj pa je povzročilo to težko nevrastenijo? Mnogoletno naporno delo za kmečko stvar mu je oslabilo živce. Potem pa mu je zadala smrtni udarec grda gonja, katera je vznikla letošnjo pomlad iz **nizkih političnih in osebnih nagibov.** Osebna nevoščljivost in divje hrepenenje po njegovem mestu na eni strani — a na drugi strani

politična rankina, ki ne pozna nobene meje. Tako je padla Pirčeva glava, kakor nekdanj Lampetova. **Proč s teboj, da stopim jaz na tvoje mesto!** To je parola, ki žalibog velja v načinu političnega boja, katerega so si osvojili osobito ljudje, ki so v resnici še bolj kot vsi drugi dolžni, da tudi v politični borbi ne prezirajo zakonov krščanske ljubezni in da, nasprotno, v tem pogledu dajejo dober zgled. Žal, oznanjujejo ljubezen na enem mestu, na drugem pa vžigajo in širijo sovraštvo in osvečo. Ljubezen jim je teorija, **sovražstvo pa praksa.** Nova žrtev te prakse je G. Pirc! Nadamo se, da se mu je odprla ljubezen nad zvezdami. Deus caritas est, Bog je ljubezen! — —

G. Pirc je imel čut stvarnosti. Ljubil je stvarnost. Kaka sreča bi bila za naš narod, če bi prodrli tudi med ljudske mase. Ljubezen za stvarnost je združila rankega Pirca z ranjim Lampetom k skupnemu delu za kmečki blagor. In kmetu se je pri tem dobro godilo. Kedaj bo naš kmet sprevidel, da leži njegova boljša bodočnost v stvarnosti mož, ki jim poveri svoje zaupanje, nikdar pa v praznih obljubah tistih, ki so pogнали v smrt najprej Lampeta in potem Pirca in **ki bi najraje pogнали še marsikaterega v smrt, ki jim je na poti!** — — —

Cerkvene obrede pri pogrebu pokojnega Pirca je izvršil blagi župnik v Boh. Srednji vasi. Truplo se je položilo v blagoslovljeno zemljo. **Naj v miru počiva in večna luč naj mu sveti!**

Pokojni Gustav Pirc se je rodil l. 1859. v Škofji Loki. Po kmetijskih študijah in praksi na Češkem je bil štiri leta učitelj na deželni vinarski in sadjarski šoli na Slapu, dne 1. februarja 1884. pa je postal tajnik Kmetijske družbe in potovalni učitelj ter stopil l. 1919. po 35 letnem delovanju v pokoj kot generalni ravnatelj. Z nastopom Gustava Pirca kot tajnika Kmetijske družbe se je pričela za slovensko kmetijstvo nova doba. Družba je pričela že leta 1884. izdajati svoje uradno glasilo »Kmetovalec«, čegar prvi urednik je bil pokojni Pirc. Od leta 1889.—1891. je izdajal kot prilogo »Kmetovalecu« tudi »Vrtnarja«. S »Kmetovalecem« in nebrojem predavanj je pokojnik vzdramil naše kmetско ljudstvo in ga kmalu pridobil za načela modernega kmetijstva. Oral je pred 40 leti skoro sam ledino slovenskega kmetijskega napredka. Premagal pa je vse težkoče. Leta 1920. je bil

Gustav Pirc izvoljen za predsednika razširjene Kmetijske družbe za Slovenijo, kar je ostal do svoje smrti. Pokojnik je spisal več izvirnih gospodarskih knjig in brošur, mnogo pa jih je prestavil iz drugih jezikov. Leta 1884. je izšla knjiga »Mlekarnstvo«, leta 1888. »Vrtnarstvo«, leta 1902. »Gospodarske razmere na Kranjskem«, dalje brošure »Praščereja«, »Govedoreja«, »Poglavje o govedoreji na Kranjskem«, »Določanje tolščobe v mleku« itd. Svoje strokovno delovanje je začel pokojnik v »Novicah«, kjer je priobčil spomine s potovanj po velikih posestvih na Ruskem, Češkem in v Šleziji; nadalje je razpravljaval o glavnih ovirah v napredku slovenskega kmetijstva, o redilnih snoveh v zemlji, o ameriški sadni sušilnici in koruzni uši ter je priobčil krasen članek »Kdo je res ud Kmetijske družbe?« V tem članku odgovarja sam: »Vsak, kdor ljubi kranjsko deželo in slovensko ljudstvo.« Pisal je tudi v druge liste mnogo za strokovno povzdigo našega kmetijstva. V organizatoričnem oziru je osnoval mnogo gospodarskih, mlekarskih, živinorejskih in splošno kmetijskih združenj ter vzgojil lepo število naslednikov. Poleg splošnega kmetijskega dela se je udeleževal tudi ostalega kulturnega življenja in bil do 20 let odbornik »Dramatičnega društva«, nato predsednik in blagajnik »Gledališkega podpornega društva«. Šele z njegovimi podbudami so se začele vprizarjati v Ljubljani slovenske opere. Pokojni Pirc je privabil v Ljubljano lepo število čeških in poljskih opernih pevcev in umetnikov. Za njegove zasluge ga je odlikoval kralj Aleksander leta 1921. z redom sv. Save III. razreda.

GOSPODARSTVO.

UMETNA GNOJILA.

IX.

O poskusih z umetnimi gnojili.

Po dolgem času so se oglasili zopet oča Rožanc iz Kurje vasi. Pa so bili oča kaj slabe volje, ko so stopili pred me in hudi so bili, da je bilo jo! Vsega so mi izrekli, pisač, mazač in še celo raztrgan dohtar — samo človek mi ni so rekli. Tako je bliskalo in grmelo, da so mislili sosedje, da se greva liberalce in klerikale ali Orjuna in protidržavni elemenat!

»Ali naj nemara vsa ta gnojila kupim in naj jih speljem na polje!« so se kregali oča Rožanc.

»Nikar tako hudi oča! Sedaj smo šele povedali, katera so glavna umetna

gnojila, iz česa obstojajo, kdaj, kako in katera zemlja se z njimi gnoji. Kako gnojiti za posamezne rastline, to smo le včasih na hitro omenili. Zdaj, ko poznamo umetna gnojila, pa bomo po vrsti pregledali vse rastline in iz njihove sestavine bomo določili, katera umetna gnojila so jim potrebna.«

Rastlina odvzame zemlji razne množine hranilnih snovi, a ta rastlina rabi druge hranilne snovi nego ona, in pri gnojenju z umetnimi gnojili moramo vedeti, katere in koliko hranilnih snovi odvzame rastlina zemlji, da bomo potem izbrali ono umetno gnojilo, ki vrne zemlji zopet dotično snov. Kako različno je to že pri žitu! Pri srednji žetvi odvajamo na 1 ha sledeče množine (v kg): a) Pšenica: dušika 85, fosforove kisline 34, kalija 44, apna 13. b) Rž: dušika 56, fosforove kisline 32, kalija 54, apna 18. c) Ječmen: dušika 95, fosforove kisline 26, kalija 48, apna 18. d) Oves: dušika 68, fosforove kisline 27, kalija 76, apna 19.

Kakšna razlika je že med posameznimi vrstami žit! Največ dušika porabi pšenica (85 kg), a najmanje rž (56 kg). Največ fosforove kisline rabi pšenica (34 kg), a najmanje oves (27 kg). Največ kalija rabi oves (76 kg), a najmanje pšenica (44 kg). Največ apna rabi oves (19 kg), a najmanje pšenica (13 kg). Kakor vidimo, je že med rastlinami iste vrste velika razlika, še večja razlika pa bo med rastlinami raznih vrst.

Po množini porabljenih snovi bomo določili, katera in kakšne množine umetnih gnojil rabijo posamezne rastline.

A še nekaj naj pripomnimo!

Če bomo dognali, da je treba rastlinam gotova množina tega ali onega umetnega gnojila, naj se to nikar ne smatra kot zdravniško navodilo bolniku, češ, tako se moraš ravnati, drugače pojdeš pod zeleno odejo! Gnojilo, ki ga rabijo posamezne rastline, ne odvisi le od tega, kar odvzame rastlina zemlji, temveč tudi od zemlje same, od sestavine zemlje. Kmet mora svojstva in sestavino svoje zemlje dobro poznati! Važno je tudi, katere rastline so rastle poprej na zemlji. Razumen kmetovalec se ne bo ravnal samo po pisani besedi, temveč bo sam na svoji zemlji najprej poskušal kako in kaj! Taki poskusi so zelo važni, ker boš le tako natančno spoznal svojstva svoje zemlje.

Poskusi so kaj enostavni. Na polju določiš gotovo površino in jo razdeliš v 4 enake dele, vsak del naj meri vsaj 100 m². Prvi del pognojiš s fosforovo kislino, drugi del s kalijem, tretji del ostane negnojen, četrti del gnojiš s fosforovo kislino in s kalijem. Če hočeš narediti natančnejši poskus, določi 5 delov, ki jih gnojiš takole: Prvi del s

fosforovo kislino in kalijem, drugi del s fosforovo kislino in dušikom, tretji del s kalijem in dušikom, četrti del ostane negnojen, peti del s fosforovo kislino, kalijem in dušikom.

Najbolj točno sliko pa ti bo dal sledeči poskus: Odmeri prostor 40 m dolg in 20 m širok, po dolžini ga razdeli v 4 dele, po širini v 2 dela, tako dobiš 8 enakih delov, ki merijo vsak po 100 m². Zaznamovati jih hočemo z

A	B	C	D
E	F	G	H

A, B, E in F gnojiš s kalijem; B, C, F in G gnojiš s fosforovo kislino; E, F, G in H s dušikom. Ko si to dovršil imaš oddelek A pognojen s kalijem, B s kalijem in fosforovo kislino, C s fosforovo kislino, D je nepognojen, E s kalijem in dušikom, F s kalijem, dušikom in fosforovo kislino, G s fosforovo kislino in dušikom, H s dušikom.

Te razne dele poseješ potem z isto rastlino in z isto množino semen. Razume se tudi, da morajo biti vsi deli, na katerih izvedeš poskus, pod istimi vremenskimi pogoji. Ne gre torej, da bi bil eden del v senci hiše ali drevja. Vsi deli naj bodo v solnčni in popolnoma brezsenčni legi. Važno je tudi, da je rastla pred poskusom na vseh delih le ista vrsta rastlin. Posamezne dele si zaznamuješ najbolje tako, da jih ločiš z jarki. Žetev moraš odpraviti tekom enega dneva in potem stehtaš in izmeriš pridelek vsakega posameznega dela. S takimi poskusi boš hitro in točno spoznal, katero umetno gnojilo se najbolj prilega rastlini in zemlji.

(Dalje sledi.)

*

g Svetovni kongres za mlekarstvo. Svetovni kongres za mlekarstvo bo zboroval letos od 2. do 3. oktobra v Washingtonu, dne 4. oktobra v Philadelphiji in od 5. do 10. oktobra v Syracusah. Na kongresu bodo predavali strokovnjaki za mlekarstvo vedo, obrt in higijeno s celega sveta. Med kongresom se bodo vršile tudi poučne ekskurzije. Za podrobnejše podatke glede vožnje itd. se je obrniti na »World's dairy kongres association«, 426 Star Building, Washington, D. C., U. S. A.

g Ljubljanski trg. Na ljubljanskem trgu so bile pretekli teden nastopne cene: Mestna mesnica je prodajala meso po 21 Din kg. Cene mesa pri mesarjih so bile sledeče: v mesnicah po mestu 25—28 Din, na trgu I. vrste 23 do 25, II. vrste 18—23, teletina I. vrste 23 do 25, II. vrste 22; svinjina: I. vrste 30 do 35, II. vrste 25—30; trebušna slanina 38 do 39; riba in sal 40, ameriška mast 36, domača 43—45, šunka 45—56, koštrun 16, jagnjeta 20, kozlič 25 Din. Piščanci: manjši 20, večji 25. Divjačine in rib ni. Mleko 4—5, čajno maslo 75—80, jajce

1.25—1.50. — Špecerijsko blago: kava Rio 44, Santos 60, Portoriko 80, kristalni sladkor 27, v kockah 28, namizno olje 30, jedilno 22. Testenine I. vrste 21, II. vrste 13.50. — Moka št. 0 7.50—8, črna krušna moka 6, kaša 6.50, ješprenj 7.50, otrobi 2.50, koruzna moka 4.50, ajdova I. vrste 9, II. vrste 7, oves 3.50, koruza 3.25, fižol: ribničan 5.50, prepeličar 6.—. Glavnata solata kg 10 do 12, kislja repa 2, kislja zelje 3.50, kg karfiol 10, šparglji 30, grah v stročju 9, luščen 20, čebula 3, česen 8, novi krompir 10—12.

g Cene goveji živini so nekoliko popustile. Padle bodo najbrže tudi cene svinjam, ki so nad svetovno pariteto. Prošli teden so bile nastopne cene za kg žive teže: svinje debele 24 Din s postaje v Vojvodini in Sremu, mesnate 24 Din s sejma v Hrvatski, 23 Din s sejma v Varaždinu, vola I. do 17.5 Din, II. do 12.5 Din, mlada živina I. 15 Din.

g Žitne cene so pretekli teden ostale skoro na isti višini kakor predzadnji teden, le ovsu in koruzi so bile čvrstješe. Nakupovale so se le majhne količine za tekoče potrebe, ker konsumenti spričo stalno dobrih izgledov letine pričakujejo prej ali slej padea cen. V inozemstvo se je prodajala koruza. — Pšenica, baška (76—77 kg, 2—3 odst. primesi) se je tržila prošli teden po 435—445 Din, rž, baška (71—72 kg) po 360—370 Din, ječmen, baški (66—68 kg) do 325 Din, oves 290—295 Din, koruza, boljša 260—270 Din, moka »0« 667—700 Din, otrobi drobni 150—170 Din, debeli 200—220 Din z vtovorne postaje. Cene na severnoameriških trgih, ki so najmerodajnejše za razvoj cen v Evropi, so bile prošli teden čvrstješe nego so bile v predzadnjem tednu.

g Padanje cen senu. Zadnje dni so vsled izgledov ugodne letine za krmo silno padle cene senu in drugim krmilom.

g Cene jaje doma in v inozemstvu kažejo rahlo tendenco padanja. Cene so pri nas precej različne. Na deželi stane komad 1 Din, ponekod celo 0.75, po mestih pa povprečno 1.25 Din.

LISTEK.

Mark Twain:

Moje življenje.

Ker so dve ali tri osebe v različnih časih namignile, da bi čitale moj življenjepis, ako bi ga napisal, in če bi imele čas, zato se končno udajam tej vroči zahtevi občinstva in mu izročam s tem svojo zgodovino.

Moj rod izvira iz stare plemenite hiše in sega daleč nazaj v stari vek. Prvi praded, o katerem je Twainom kaj znanega, je bil prijatelj rodbine,

po imenu Higgus. To je bilo v enajstem stoletju, ko je živel naš rod v Aberdeenu, v grofiji Cork na Angleškem. Kako je to, da nosi naša dolga porodica odslej ime matere — (razen, ako se je od časa do časa kdo izmed njih, da ubeži blaznosti, hoté prilastil drugega imena) — namesto da bi se zadovoljile z rodbinskim imenom Higgus, je uganka; da bi jo rešil, ni nihče od nas čutil posebne potrebe. Je kakor zapleten, lep roman, in mi mu pustimo, da ostane, kakršen je. Vse stare družine delajo tako.

Arthur Twain je bil mož pomembnega slovesa — davčni odjemalec na deželni cesti za časa Williama Rufa. Ko je bil star približno trideset let, se je napotil v lepo staroangleško zabavišče, Newgate po imenu, po opravkih, vrnil pa se ni. Ko se je tamkaj mudil, je nenadoma umrl.

Kakor se vidi, se je o Avgustu Twainu okoli l. 1160 precej govorilo. Bil je nadvse vesel in kratkočasen dečko. Prav rad je izvlekel svojo staro sabljo, jo nabrusil in se v temni noči postavil na pripraven kraj, kjer jo je mimoidočim zasajal v trebuh ter gledal, kako so poskakovali in se prekucevali. Bil je rojen humorist. Navadil pa se je kmalu, da je šel s svojimi šalami predaleč; in prvi pot, ko so ga zasačili, kako je svojemu bližnjemu sešil obleko, ga je posvetna gosposka prikrajšala za del telesa in postavila ta del na lepo višino v Temple-Barn, kjer je mogel v miru opazovati ljudi in se zabavati. Nikdar mu še ni tako ugajalo in še nikoli se ni nikjer tako dolgo mudil.

Potem kaže rodovnik naše rodbine za sledečih dvesto let vrsto bojevnikov — plemenitih, srčnih dečkov, ki so zahajali v boj pevaje, in sicer neposredno za armado, in ki so se tik pred njo z glasnim kričanjem vračali.

Žaljive graje siromašnega dov-tipa, ki ga je zagrešil rajni Troissert, je, da naš rodovnik ni imel nikdar več od ene veje, in da je ta veja stala v pravem kotu debela ter rodila poleti in pozimi.

Začetkom petnajstega stoletja je živel naš prednik Beau Twain, ki so ga nazivljali „učeni“. Imel je krasno pisavo in znal tako natančno posnemati pisavo drugih, da si počil od smeha že, ako si to videl. Njegov talent mu je nudil mnogo zabave. Ko pa je sklenil pogodbo, da bo na deželni cesti tolkel kamenje, mu je to sirovo delo skvarilo pisavo. Vendar pa se je veselil svojega življenja ves čas, kar ga je prebil pri tem

„kamenitem“ poslu, kar je z neznatnimi presledki trajalo kakih dvainštirideset let. V resnici je umrl med svojo ropotijo. Vsa ta dolga leta je živel tako vzorno, da mu je vlada, čim je na teden izvršil svoj kontrakt, koj poverila drugi. Bil je pravi ljubljenelec policije. Tovariši njegove stroke so ga vedno zelo vpoštevali in bil je odličen član dobrodelne, tajne družbe, ki so jo imenovali tolpa verigarjev. Lase je imel vedno na kratko ostržene, zlasti je ljubil progasto obleko in je umrl globoko obžalovan od vlade. Bila je res bolesta izguba za domovino, ker je bil tako reden človek.

Nekaj let kasneje imamo slovitega Johna Morgana Twaina. Leta 1492 je prišel s Kolumbom kot popotnik v Ameriko. Bil je čemernega in neprijetnega značaja. Med vso vožnjo se je pritoževal radi jedi in vedno grozil, da izstopi, ako se hrana ne izboljša. Zahteval je sveže govedine. Težko da je prošel dan, da ne bi z dvignjenim nosom postopal po ladji, zasmehoval poveljnika in govoril, da Kolumb ne ve, kam gre, ali da je bil že kedaj tam. Znameniti klic: „Zemlja! Zemlja!“ je pretresel vsa srca, le njegovega ne. Nekaj časa je zrl skozi kos okajenega stekla proti črti, ki se je odražala na daljni vodi, potem pa je dejal: „Hudič naj vzame zemljo! Saj je le plav!“

Ko se je ta dvomljivi popotnik vkrcal na ladjo, ni imel s seboj drugega kot star časnik, v katerem je tičal robec z oznako B. G. bombažasta nogavica z oznako L. W. C., volnena nogavička z oznako D. F. in nočna srajca z oznako O. M. R. In vendar se je med potovanjem bolj bavil s svojim „kovčegom“ in se z njim bolj postavljaj, ko vsi drugi popotniki skupaj. Ako se je ladja pogreznila „z glavo nizdol, je šel tja in odnesel svoj „kovčeg“ nazaj proti drugemu koncu, in potem je opazoval učinek. Ako se je ladja z eno stranjo nagnila do morske gladine, je zahteval od Kolumba, naj mu s svojimi ljudmi „spravi prtljago“ na varno. Kadar je divjal vihar, so mu morali usta zamašiti z robcem, ker je njegovo stokanje radi „kovčega“ onemogočilo moštvu čuti povelja.

Moža niso mogli sumiti nikakršnih očitivnih neprimernosti, v ladijski knjigi pa je kot „čuden slučaj“ zabeleženo, da je svojo prtljago, da si jo je prinesel na krov zavite v časnik, odnesel na kopno v štirih kovčegih, veliko košaro in nekaj košaric za šampanjec. Ko pa se je vrnil na ladjo in bahaje zatrjeval, da mu manjka več stvari in da hoče

pregledati prtljago drugih popotnikov, je bila mera polna, in vrgli so ga čez krov. Dolgo časa so čakali, ali se pokaže na vodni gladini, pa niti mehurčka ni bilo opaziti na valjuči površini. Ko pa so vsi strmeli v vodo in z naraščajočo radovednostjo čakali, kaj bo, so presenečeni opazili, da se ladja ziblje in da vrv s sidrom ni napeta.

Potem najdemo v orumeneli lajijski knjigi to-le čudno opazko:

„Sčasoma se je odkrilo, da se je neprijetni popotnik potopil, vzel s seboj sidro in ga prodal prokletim divjakom v notranjosti dežele češ da ga je „našel“, ta obesenjak.“

Vendar je imel ta naš praded dobre in plemenite instinkte, in s ponosom se spominjamo dejstva, da je bil prvi belokožec, ki se je zanimal za povzdignjenost naših Indijancev. Sezidal je udobno ječo in postavil vešala; do svojega zadnjega trenutka na svetu je z zadoščenjem zatrjeval, da je bil njegov vpliv na Indijance mnogo bolj oplemenjajoč in vzgojen, ko vseh drugih reformatorjev, ki so kedaj delovali med njimi. Na tem mestu postaja kronika manj odkritosrčna in zgovorna ter nenadoma končuje s trditvijo, da je stari popotnik šel tja, da vidi, kako bodo učinkovale njegove vislice na prvega belokožca, ki je bil v Ameriki obešen; in dočim se je tam mudil, je dobil take poškodbe, da jim je podlegel.

Pravnuk „reformatorja“ je klil okoli leta 1600 in toliko in toliko in je znan v naših letopisih kot „stari admiral“, četudi je nosil v zgodovini druge naslove. Dolgo časa je poveljeval brodovjem brzih ladij, ki so bile dobro oborožene in imele močne posadke, in je izvajal velika dela pri preganjanju trgovskih ladij. Ladje, ki jim je sledil in na katere je usmeril svoje orlovsko oko, so vedno prav naglo vozile preko oceana. Ako se kaka ladja ni dovolj požurila, se je tako ogorčil, da se ni mogel več vzdrževati; vzel je ladjo s seboj in jo skrbno spravil, pričakujoč, da pride ponjo lastnik, kar pa se ni nikoli zgodilo. Tudi je skušal pomorščakom one ladje pregnati lenobo in zamudnost s tem, da jih je prisilil, se močno gibati in se okopati. To je imenoval „skakanja s krova“. In to je ugajalo vsem njegovim gojencem. Vsaj zdelo se jim je, ko so to poskusili, da stvari ne morejo oporekati. Ko so se lastniki ladij vrnili in niso prišli po svoje ladje, jih je admiral vedno sežgal, da ni zapadla zavarovalnina. Končno so temu staremu, imenitnemu „lovcu“ v visoki starosti in v časti odrezali glavo. In do svoje

smrti je verovala njegova uboga vdova, da bi ga mogli poklicati nazaj v življenje, ako bi mu bili prerezali vrat petnajst minut prej.

Charles Henry Twain je živel v zadnji polovici sedemnajstega stoletja in bil marljiv ter izboren misijonar. Izpreobrnil je šest tisoč južnomorskih otočanov in jih poučil, da sta ovratnice iz pasjih gob in naočniki nedostatna obleka, da bi obiskovali službo božjō. Njegova uboga čreda ga je zelo, zelo prisrčno ljubila; in ko je minul njegov pogreb, so vsi hkratu vstali (prišli so iz jedilnice) in s solznimi očmi dejali, da je bil dober, nežen misijonar, in želeli so si, da bi ga še kaj ostalo.

Pa-Go-To-Wah-Wah-Puckkete-kiwis (mogočni lovec s svinjskim očesom) Twain je dičil sredino osemnajstega stoletja in je iz vse svoje duše podpiral generala Braddocke pri upor proti trinogu Washingtonu. Ta praded je bil, ki je izza drevesa sedemnajstkrat ustrelil na našega Washingtona. Do tod je lepa, romantična zgodba v moralističnih povestnicah pravilna; ako pa se zgodba nadaljuje in pravi, da je pri sedemnajstem strelu od groze odreveneli divjak slovesno dejal, da je oni mož od Velikega duha izbran za nekaj velikega in da si ni več drznil naperiti svojega brezbožnega pihalnika proti njemu, tedaj vsa povest nekoliko šepa. Kar je v resnici rekel, je bilo to-le:

„Vse je brez (kolcanje) uspeha. Človek je tako nasekan, da ne more stati toliko časa mirno, da bi ga mogel zadeti. Moja (kolcanje) moja sredstva mi ne dopuščajo, da bi za to osebo še trošil strelivo!“

To je bilo, radi česar se je po sedemnajstem strelu ustavil, in to je bil dober, jasen, vsakomur razumljiv razlog — razlog, ki se nam prijetno priporoča radi zgovornega, prepričevalnega ukusa po resničnosti, ki se ga drži.

Vedno se veselim pripovedi v zgodovinski knjigi, imam pa vedno slutnjo, da je pri Braddockovem porazu oni Indijanec, ki je takrat ustrelil na omenjenega vojaka — (dvakrat se v stoletju lahko izpremeni v sedemnajstkrat) — in ga zgrešil, hitro prišel do spoznanja, da je Veliki duh določil onega vojaka za vzvišeno nalogo; in tako se malce bojim, da je edini razlog, zakaj se je zgodba z Washingtonom ohranila in izročila potomstvu in so se druge okoliščine pozabile, ta, da se je pri njem izpolnilo proročanje, dočim je v drugih primerih odreklo. Ni dovolj knjig na svetu, da bi mogle obseči vsa proročanja, ki so jih

„storili“ Indijanci in druga neavtorizirana bitja; toda poročilo o vseh proročanjih, ki so se izpolnila, moreš nositi v žepih svojega površnika.

Tu naj pripomnim, da so nekateri mojih pradedov v zgodovini s svojimi izdevki tako znani, da se ne izplača omenjati jih ali jih le navedati po redu njihovega rojstva. Med njimi naj bodo omenjeni: Richard Brinsley Twain, alias Guy Fawkes; John Wentworth Twain, alias Janez s 16 vrvmi; William Twain, alias Jack Sheppard; Ananias Twain, alias Lažnjivi kljukec; John George Twain, alias kapetan Kydd. Potem še George Francis Twain, Tom Pepper, Nabukadnezar in Bileamov osel, — vsi spadajo v našo rodbino, vendar k odcepkom, ki so se od častitega neposrednega debela precej oddaljili — v resnici k odcepkom, katerih člani se od starega debela v poglavitnem v tem razločujejo, da so še, v želji proslaviti se, po čemer smo vedno vsi hlepeli in strmeli, prilastiti nizkotne navade, da so se dajali raje zapirati nego obešati.

Ni dobro, ako pišemo življenjepisa o sebi, zasledovati rodovnik preblizu do svojega časa. Najprimerneje je govoriti o svojem pradedu le v nejasnih obrisih, nato pa smete preskočiti na svojo osebo, kar storim sedaj jaz.

Prišel sem na svet brez zob — in v tem oziru je bil Rihard III. nad menoj; jaz pa sem prišel na svet tudi brez grbe, in v tem oziru sem jaz nad njim. Moji starši niso bili niti prav revni niti posebno pravični.

Sedaj pa mi prihaja misel. Moja lastna zgodovina bi bila v primeri z zgodovino mojih dedov tako nepomembna, da storim le pametno, ako je ne začenš, dokler me ne obesijo. Ako bi marsikateri življenjepisi, ki sem jih čital, ostali pri dedih, dokler se ni zgodilo nekaj podobnega, bi bil to srečen primer za čitajoče občinstvo. Kaj menite o tem?

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«. — Odgovorni urednik Fr. Jereb. — Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Kupim

brzjavne drogeve iz kostanjevega in mehkega lesa, kostanjev les za tanin, bukove prage, vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. Denar takoj. Ponudbe z obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodaj« na upravo »Ljudskega tednika«.